

A Gazdasági Versenyképesség Kerekasztal álláspontja az adó-és járulékrendszer célszerű átalakításáról 2009-ben

Budapest, 2007. december 17.

Készítette: Zara László

Kiegészítette és szerkesztette: Török Ádám

A Gazdasági Versenyképesség Kerekasztal álláspontja az adó-és járulékrendszer célszerű átalakításáról 2009-ben

Az anyagot a Gazdasági Versenyképességi Kerekasztal 2007. dec. 17-i ülésén 8 igen, 1 tartózkodás és 1 ellenszavazat mellett fogadta el.

A Gazdasági Versenyképesség Kerekasztal többmenetes vita után 2007 júniusában megfogalmazta adó- és járulékreform téziseit, amely a vitában résztvevő többségi szakmai álláspontját tükrözte. A tézisek mögött azonban inkább a résztvevő szakmai tapasztalata állt, mint kutatási eredmények. Ezért a Kerekasztal a tézisek alátámasztására vagy elvetésére az egyes témákban kutatásokat kezdeményezett, amelyek folyamatosan, a szeptember-november időszakban el is készültek.

A kutatások és a viták eredményei alapján a Kerekasztal szükségesnek tartja, hogy a 2009. évtől megvalósuljon egy átfogó adó- és járulékrendszer módosítás az alábbiak szerint. A javaslatok részletezése előtt azonban fontosnak tartjuk leszögezni, hogy a magyar gazdaságban a versenyképesség-javításhoz átfogó gazdaságpolitikai irányváltás szükséges, amelynek az adó- és illetékrendszeri javaslatok csak részét képezhetik, de ennél mindenképpen jóval többre van szükség. A Kerekasztal hangsúlyozza azt is, hogy javaslatcsomagja egységes egészet képez, s emiatt nem tartaná szerencsésnek, ha egyes kiragadott elemekkel kapcsolatban, nem pedig az egész csomaggal kapcsolatban hivatkoznának rá. A Kerekasztal nem kormányzati szervezet, és ezért nem tud és nem is kíván részt vállalni az adó- és járulékrendszer, valamint az egész versenyképesség megjavításával kapcsolatos kormányzati felelősségben.

A.

1.

Kiemelten fontos, hogy az élő munka terhei érezhetően csökkenjenek. A munkát terhelő adók és járulékok negatív export- és telephelyi versenyképességi hatásának veszélye miatt az EU-ban is jellemző a implicit adóráták némileg csökkenő trendje az 1990-es évek vége óta, aminek következtében mintegy 1 százalékpontos csökkenés következett be. Bár Magyarországon is volt átmeneti csökkenés, a magyar implicit adóterhelés jelenleg a nyolcadik legmagasabb az Unióban. Térségünkben pedig csak Csehországban található magasabb ráta.

Javaslat az adórendszer környezetvédelmi szempontú átalakítására a Gazdasági Versenyképesség Kerekasztal részére

Összefoglaló

A környezetet súlyosan szennyez , egészségkárosító tevékenységeket folytatók általában nem fizetik meg az általuk okozott károk költségeit. (A témáról hatalmas mennyiség szakirodalom áll rendelkezésre, köztük az Európai Bizottság és az OECD kutatási anyagai.) Mindez tulajdonképpen támogatásoknak felel meg, amelyek nagy mértékben torzítják az árakat. Ez hibás gazdasági, gazdaságpolitikai döntésekhez vezet minden szinten – az állam, az önkormányzat, vállalkozások és az egyének szintjén egyaránt –, és így ez képezi versenyképességünk javításának egyik legnagyobb akadályát. Tehát az említett költségeket adókkal, díjakkal be kell építeni az árakba. Az így keletkező államháztartási többletbevételeket teljes egészében az él munka terheinek csökkentésére kell fordítani.

A nemzetközi versenynek kitett, energia- és nyersanyagigényes termelést folytató vállalatok esetében egy ilyen adóreform minden bizonnyal a versenyképesség romlásával jár. Ez önmagában még nem lenne baj, ha ezzel együtt a nemzetgazdaságunk versenyképessége összességében javul. Azonban ebben az esetben várható, hogy az érintett tevékenységek áttelepülnek olyan országokba, ahol számukra el nyösebbek az adózási feltételek. Ez azt eredményezheti, hogy a környezeti problémákat áterheljük más országokra, ami mind környezetvédelmi, mind erkölcsi szempontból elfogadhatatlan. Ezért a környezetvédelmi jellegű adók, díjak kivetésére, illetve emelésére els sorban az alábbi területeken kerülhetne sor:

- 1. Tehergépkocsi-forgalom:** Az országgyűlés idén júniusban határozatot hozott arról, hogy 2009-ben be kell vezetni a tehergépkocsik kilométer-arányos elektronikus útdíját. Ennek mértéke az előzetes tervek szerint az osztrák díjnak mintegy 40 százaléka, a svájcinak pedig körülbelül 8 százaléka lenne. A díjat – Svájjal ellentétben – csak mintegy 3000–4000 kilométer fűközlekedési útra vetnék ki, nem pedig a teljes 130 000 kilométer közúthálózatra. Mindez gazdasági, közlekedési és környezetvédelmi szempontból egyaránt elnytelen. Az útdíj mértéke első lépésben legalább el kell hogy érje az ausztriai szintet, utána pedig minél elbb fel kell zárkóznia a svájci szinthez. Egyúttal már kezdetben is az ország összes közútjára ki kell vetni.
- 2. Személygépkocsi-használat:** Az állam jelentős – mérvadó számítások szerint évente több mint 1400 milliárd forint – támogatást nyújt a személygépkocsik vásárlásához és használatához. (A támogatások kiszámítása a környezeti és egészségi károk, valamint a személygépkocsi-használat elszámolásával kapcsolatos adócsalások figyelembevételével történt.) Ennek a helyzetnek a megváltoztatására az üzemanyagok jövedéki adóját nem célszerű emelni, mert az az üzemanyag-turizmus és -csempészet megugrását eredményezheti. Ezért most első sorban a személygépkocsi-használat elszámolásával kapcsolatos adócsalások megszüntetésére kell törekedni – annál is inkább, mert az így kieső államháztartási összeg évente mintegy 800 milliárd forintot tesz ki. (Természetesen a gyakorlatban korántsem számíthatunk ekkora bevételre még az összes „kiskapu” becsukásával sem – már csak a kereslet visszaesése miatt sem. Néhány száz milliárd forint többletbevétel azonban mindenképp várható.)
- 3. Biztosítás:** A külföldi többségi tulajdonú biztosítótársaságok óriási mértékű nyereséget értek el hazánkban. Ezért célszerű adót kivetni a környezetvédelmi szempontból káros tevékenységek biztosítására (különösen a gépjármű-biztosításra). Ezt indokolja az is, hogy a gépjármű-balesetek költségeinek jelentős része még mindig a társadalombiztosításra, illetve a társadalomra hárul. Ilyen adót Ausztriában már több mint tíz éve sikerrel alkalmaznak.
- 4. Légi közlekedés:** A légi közlekedés az egyik legsúlyosabban környezetszennyező közlekedési mód, ugyanakkor óriási rejtett és nyílt támogatásban részesül. A légi közlekedést a tehetősebb rétegek veszik igénybe, tehát a szociális indokok is a támogatás haladéktalan megszüntetését támasztják alá. Ennek egyik módja egy adó kivetése a repülőjegyre. Ilyen adót az EU több tagországában is alkalmaznak, például Nagy-Britanniában, Franciaországban és Máltán. (Ez az

1. sz. melléklet

adó nem tévesztendő össze a repülési tér díjjal vagy illetékkel, ami nem államháztartási bevétel, hanem a repülési tér, illetve a légi irányítás üzemeltetési költségeinek fedezésére szolgál.)

5. **Háztartási energia:** A háztartási energiafelhasználás terén első sorban a „negatív adót” vagyis a támogatásokat kell megszüntetni. A jelenlegi támogatási rendszerben a kompenzáció módja nem ösztönöz a takarékosagra, nem mutatja meg a földgáz valódi értékét. Ezért ezt (a gázár-számlán történő ellentételezést) haladéktalanul meg kell szüntetni. Ellentételezésként a családi pótlékot és a nyugdíjakat, indokolt esetben a szociális segély mértékét kell emelni.
6. **Területhasználat:** Több adókedvezmény és egyéb támogatási forma létezik (magánszemélyekre és társaságokra egyaránt), amely mindannyiunk pénzéből gyakran olyan építkezéseket támogat, ami hozzájárul a települések terjeszkedéséhez, továbbá hatalmas többletköltségeket ró az egész társadalomra: egyrészt közpénzen kell új utakat, csatornát, tömegközlekedést stb. biztosítani, másrészt romlik a már korábban kiépített infrastruktúra kihasználtsága, harmadrészt pusztul a természeti környezet. Ezért ezeket az adókedvezményeket és egyéb támogatásokat meg kell szüntetni. A földvédelmi járulék jelenleg olyan alacsony, hogy nem ösztönöz a termőföld, a zöldterületek megőrzésére. Ez szintén egy igen jelentős rejtett támogatás, ami hatalmas nemzetgazdasági károkat okoz, és az e téren rendkívül elterjedt korrupciós ügyleteknek is a táptalaja. Ez a támogatás ugyanazokat a kedvezőtlen jelenségeket ösztönzi, mint az említett adókedvezmények. Ezért a járulék mértékét sokszorosára kell emelni, és a mentességeket meg kell szüntetni.
7. **Építőanyagok:** Az Európai Unió különböző országai egyre inkább védik ásványkincseiket. Ezért a nyugati vállalatok kelet felé mennek, ahol a bányajáradék alacsony, és nincs határozott koncepció a természeti kincsek védelmére. Az építőipari nyersanyagok kitermelésének visszafogását, az újrahasznosítás elterjesztését, a meglévő épületek korszerűsítését az új építések helyett nagy mértékben el kell segíteni az egyes új (nem újrahasznosított) építőanyagokra (cement, téglák stb.) kivetett adó.
8. **Bányászat:** Jelenleg a kitermelők messze nem fizetik meg azt a kárt, amellyel nem megújuló nyersanyag-kincseink, pótolhatatlan természeti erőforrásaink kitermelésével okoznak. Ezen rejtett támogatás csökkentése céljából egyaránt szükséges a szénhidrogének, valamint az építő- és kerámiaipari nyersanyagok bányajáradékának emelése.
9. **Csomagolóanyagok:** Évente több mint 200 milliárd forint értékű eldobható csomagolás kerül forgalomba, és ez az érték, valamint a mennyiség évről évre nagy ütemben növekszik. Csak a csomagolóanyag-csomagolásból 2004-ben 3,1 milliárd darab, 2005-ben már 4,6 milliárd darab került kibocsátásra a hazai termelésből. Ezen felül nagy mennyiségben jön be import termékekkel (amelyekre gyakran a túlcsomagolás jellemző). Ez óriási pazarlás a nyersanyagokkal és hatalmas környezetszennyezést okoz. Ezt a jelenséget hatásosan fékezheti meg egy megfelelő módon és mértékben kivetett adó.
10. **Hirdetések:** Magyarországon évente több mint 200 milliárd forintot költenek gazdasági reklámra. Ezeknek a reklámoknak a jelentős része a környezetet és az egészséget súlyosan károsító tevékenységekre vagy termékek használatára buzdít. Ezáltal sérülnek a fogyasztói érdekek, torzul a piaci verseny, elmarad a fogyasztók tisztességes tájékoztatása. Ezért szükséges a gazdasági reklámok megadóztatása. Egy ilyen adót közgazdaságilag úgy tekinthetünk, mint a gazdasági reklámozás hatására létrejövő negatív externáliák kiküszöbölésének a költségét.
11. **Vállalatok egyedi adókedvezményei (és egyéb támogatásai):** A vállalatoknak nyújtott egyedi támogatások, adókedvezmények nemzetgazdasági szinten nagy valószínűséggel sokkal több kárt okoznak, mint hasznot. Torzítják a piacot, bizonytalanságokat okoznak a gazdaságban, és gyakran súlyosan környezetszennyező tevékenységeket ösztönöznek. Ezért további egyedi (nem normatív) támogatásokat nem szabad adni. (Természetesen az eddig megadott egyedi kedvezményeket, támogatásokat – amennyiben ezek egyébként jogszabályok – meg kell tartani, mert ez felel meg a jogállamiság követelményeinek.)

A MOSZ javaslatai a mez gazdasági termelők adózási szabályainak átalakításához

A mez gazdasági társas vállalkozások az összes közteherviselési kötelezettségüknek a normatív szabályok szerint tesznek eleget. Ezzel szemben a mez gazdaság egyéni szektorában, a másfél évtizede csak toldozott-foldozott közteherviselési rendszer következtében indokolatlan – sok esetben visszaélésre alkalmas – engedmények alakultak ki. A jelenlegi helyzetet az jellemzi, hogy míg a mez gazdaság társas- és egyéni szektora közel egyenlő arányban részesedik az elállított termelési értékből és jövedelemből, addig a társas szektor közteherviselési terhe mintegy tízszerese az egyéninek.

A mez gazdaság társas szektorával szemben méltánytalan versenyelnyújtást élvez az egyéni szektor. E szektor engedményeinek jelentős része elvtelennek minősíthető, nemcsak a társas szektor, hanem a nemzetgazdaság összes szereplőjével szemben. Az ellenrizhetetlen engedményrendszer következtében jelentős a szürke- és feketegazdaság súlya.

Alaphelyzet - Az őstermelő, kistermelő jelenlegi fogalma

stermelő : az a 16. életévét betöltött magánszemély, aki nem egyéni mez gazdasági vállalkozó, és

- a jogszabályok szerint regisztrált,
- stermelői igazolvánnyal rendelkezik,
- saját gazdaságában foglalkozik a törvényben felsorolt tevékenységekkel (ideértve a termőföldről szóló törvény szerinti családi gazdálkodó magánszemélyt és a magánszemélynek a családi gazdaságban nem foglalkoztatottként közreműködő családtagjait is),
- árbevételenek felső határa nincs.

Kistermelő : az az stermelő, akinek az adóévben megszerzett bevétele a **7 millió forintot** nem haladja meg.

A kistermelő évi 600 ezer forint bevételig adómentességet élvez.

A visszaélésekre lehetőséget adó szabályok:

- a „szétírás” intézménye: például egy 5 fős családnál az 5x600 ezer forint = 3 millió forint adómentes bevétel. (Eközben lehet, hogy csak 1-2 fő a ténylegesen közreműködő, azaz stermelő),
- az „egyszer sített adóbevallási lehetőség”: személyenként, illetve családtagonként 4 millió forint bevételig elégséges csupán 20 % költségnyilatkozatról nyilatkozni. Egy 5 fős családnál 5x4=20 millió forint bevételig elégséges összesen 4 millió forint értékű költségnyilatkozatról nyilatkozni. A valóságban ekkora bevétel elérésére érdekében – termelési ágazattól függően, 40-60 % közötti anyagköltség hányaddal számolva – átlagosan legalább 10 millió forint értékű anyagfelhasználás szükséges.

Megoldási javaslat

A jelenleginél alapvetően igazságosabb közteherviselés kialakítását szorgalmazzuk a mezőgazdasági szektorban. Nem célunk a szektor közvetlen adóbefizetésének növelése, de a szektor árutermelő gazdaságai esetében is meg kell valósítani a számlás anyagbeszerzés és értékesítés feltételrendszerét.

Hangsúlyozzuk, hogy nem értünk egyet azokkal az – eddig más csatornán keresztül megismert – elképzelésekkel, hogy az árutermelő adóztatásnak az adóreform során történő megváltoztatása az általánadózás intézménye a jelenleginél nagyobb teret kapjon.

A rendszer általunk javasolt átalakítása az „árutermelő” kategóriák kialakítására, meghatározott méret (bevétel) felett a vállalkozóvá válás feltételeinek a meghatározására, a működés számomra kérhető feltételeinek megteremtésére és az ezeknek megfelelő ellenőrzési rendszer kiépítésére irányul.

Javaslataink röviden az őstermelői, vállalkozói kategóriákra, értékhatárookra, főbb feltételekre

Javaslatainkat a ma létező kategóriák, értékhatárok, feltételek figyelembe vételével tesszük meg, megfelelő átállási időszak biztosítását tartjuk szükségesnek.

Alkalmi kistermelő

Ma - Csak alkalmi feleslegét értékesíti, ha az éves árbevétele nem éri el a 600 ezer forintos értékhatárt, adómentes, bevallásra nem kötelezett.

Javasoljuk

- **egy** közös háztartásból csak **egy** személy választhassa,
- bevallási kötelezettsége, adó-, járulékos- és más fizetési kötelezettsége nincs, de támogatásra, kompenzációs felárra sem jogosult,
- státusza az egyéb szociális ellátásra való jogosultságait nem érinti.

Árutermelő kistermelők

Ma - Az alkalmi kategória értékhatárát túllépő, bevallásra is kötelezettek, akiknek a tevékenységéből származó bevételük nem (közös igazolvány esetén egy főre vetítve sem) haladja meg a 7 millió forintot.

Az elért értékhatároktól és választható adózási módoktól függően teljesítik

- egyszeri sített bevallással,
- tételes elszámolással,
- általánadózással.

Javasoljuk

- **Az egyszeri sített bevallásban nyilatkozó kistermelő** adja meg éves árbevételét, a költségeinek számlákkal, bizonylatokkal alátámasztható összegét. Korlátozni szükséges, hogy közös igazolvánnyal legfeljebb hány fő választhassa ezt a módszert.

Amennyiben a bevétel a 25 millió forintot meghaladná, csak tételes elszámoláson alapuló adóbevallás választható.

- **A tételes bevallást választó kistermel** adja meg éves bevételét, költségeinek számlákkal, bizonylatokkal alátámasztható összegét, valamint az igazolás nélkül elszámolt kistermel i költségátalány összegét is. Közös igazolvány esetén az el z ekben leírtak lennének érvényesek.
- **Az átalányadózást választó kistermel** a bevallás mellett szolgáltatson adatot bevételeir l, igazolható költségeir l.

Közös igazolvány esetén az el z ekben leírtak lennének érvényesek.

Amennyiben két egymást követ évből nincs legalább 50 %-os számlával igazolt költségcsökkentés, úgy az átalányadózásra való jogosultságát elveszíti.

Árutermező őstermelők és a vállalkozói értékhatárok

Ma - A 7 millió forintot meghaladó adóévben megszerzett bevétel a kistermel i státusz elvesztését jelenti, az stermelel i státusz megmarad a fels értékhatár korlátozása és érdemi kontroll nélkül.

Javasoljuk

A 7 millió forint bevételt meghaladó /mai nomenklatúra szerinti/ stermelel t – ténylegesen elért bevételét l függ en – a következ három kategória valamelyikébe kell besorolni.

Árutermelel stermelel

Státuszuk az adóévben egyénileg megszerzett 15 millió forint éves bevételhatárig tartható. Ezen értékhatár túllépése esetén, 30 napon belüli bejelentési kötelezettség mellett, az adóévet követ évre már kötelesek a mez gazdasági stermelel i igazolvány helyett az egyéni vállalkozói igazolvány kiváltására.

Eva alany egyéni vállalkozók

A 15 millió forintos bevételi értékhatárt túllép stermelel nek, mint új mez gazdasági egyéni vállalkozóknak, lehet vé kell azt tenni, hogy vállalkozói tevékenységükre az eva alanyiságot is választhatják. Az eva alanyiság 25 millió forint összes bevételig választható és tartható.

Mez gazdasági egyéni vállalkozók

A 15 millió forintos stermelel i értékhatárt, vagy a 25 millió forintos eva határt túllép , mez gazdasági tevékenységet végz magánszemélyek választhatják, akkor, ha a tevékenységüket nem szüntetik meg. Ett l függetlenül a módszer, kezd egyéni vállalkozóként is választható, az általános szabályok szerint.

Javaslatunkhoz kapcsolódó jogszabályok, hatályba léptetés

A forgalmi adóban a kompenzációs felár rendszerét úgy kell átalakítani, hogy az által a felár valóban és kizárólag a regisztrált árutermelel khöz kerüljön. Az ehhez szükséges technikai részletszabályokat ennek megfelelő en kell kialakítani.

2. sz. melléklet

Javaslatainkhoz természetesen szükséges még a háttérjogszabályok pontosítása is (pl. a szétírások kizárása miatt az új igazolvány kiadása legyen térítésmentes, szükséges még a regisztrációs szabályok, nyilatkozattételek átfogalmazása, stb.) és fontos rendelkezni az új szabályok miatt az átmenetről is.

Hatálybalépés: 2009. január 1-jétől történne azzal, hogy az új, módosított rendelkezéseket **2010. január 1-jétől** kell kötelezően alkalmazni.

Budapest, 2007. október 18.